

Ε.Ι.Μ.
Παρασκευαστής 4
45444 ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Δικορφιώτικα Νέα

Δίμηνη εφημερίδα του Συλλόγου Δικορφιωτών Ζαγορίου

Τεύχος 56, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ '93. Υπεύθυνος έκδοσης: Δημ. Παπαγιαννόπουλος - Πλουτάρχου 44, 121 37 Περιστέρι, τηλ. 57.38.093

ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΑ

ΑΞΙΟΛΟΓΟ και πολύ εμφα-
νισμό ήταν το ημερολό-
γιο του 1993, που κυκλο-
φόρησε πέρυσι ο Σύλλογός μας.
Είχε σπουδαίες εικόνες του Δι-
κόρφου, ζωντανές και χτυπητές.
Φέτος, το ημερολόγιο, που πρέ-
πει πάλι να ξαναεκδοθεί και να
ξανακυκλοφορήσει έχει ακόμη
σπουδαιότερες και σημαντικότε-
ρες στιγμές του χωριού μας να
δείξει.

Πρώτα - πρώτα είναι τα παρα-
δοσιακά σπίτια του Βακολίδη,
του Μπασιά - Μάνθου, τα τρία

των Κοντογιανναίων, του Στάθη,
του Κώστα Κοντογιάννη (δίπλα
στην πλατεία), των Σακελλαράι-
ων και τόσα άλλα.

Σπίτια, που δείχνουν και απο-
δείχνουν τη Ζαγορία αρχοντιά
και παράδοση, το μεράκι και το
πάθος των πατέρων μας, για α-
ξιοπρεπή και καλοφτιαγμένη κα-
τοικία.

Ύστερα έχουμε ωραία και ζω-
ντανά "ελβετικά" τοπία, που μπο-
ρούν και επιβάλλεται να κοσμή-
σουν το ημερολόγιό μας και να
δείξουν στα πέρατα της Ελλά-

δας, την ομορφιά του τόπου μας.

Η Γκούβα και ο Αϊ-Γιάννης, η
Τσοούκα και τα Μεγαλώνια είναι
αντίγραφα των Άλπεων της Ευ-
ρώπης και καλό είναι να μην α-
πουσιάζουν απ' το νέο ημερολό-
γιο του 1994.

Αλλά και μια πανοραμική άπο-
ψη του Δικόρφου πολύ θα συ-
μπλήρωνε την αξιόλογη αυτή
προσπάθεια, που (ας μην κρυβό-
μαστε...) έφερε σε πέρας πέρυσι
ο ακούραστος υπεύθυνος αυτής
της εφημερίδας και εκδότης της
κ. Δημήτρης Παπαγιαννόπουλος.

Ακόμη, το παραδοσιακό μας κα-
μπαναριό και η Εκκλησία του
Αγίου Μηνά, που έχει ιστορική α-
ξία, αφού αναγέρθηκε το 1778,
θα ήταν καλό και χρήσιμο να συ-
μπεριληφθούν σ' αυτό το άλ-
μπουμ των έγχρωμων φωτογρα-
φιών του ημερολογίου μας.

Ελπίζω το ημερολόγιο του 1994
να είναι ανώτερο κατά πολύ ε-
κείνου του 1993, αφού είναι κά-
τι, που όλοι μας θα έχουμε στο
σπίτι μας, όπου κι αν βρισκόμα-
στε, απανταχού της Ελλάδας.

Ημερολόγιο 1994

Παλιές εικόνες, άμφια, πολυέλαια και καντήλια του Αγίου Μηνά...

Η κεντρική μας εκκλησία χτίστηκε το 1778, όπως αναγράφεται στην
είσοδό της κι επομένως έχει ιστορική και αρχαιολογική αξία.
Υπάρχουν μέσα σ' αυτή αντικείμενα, που αξίζουν πολύ περισσότε-
ρο από όσο νομίζουν μερικοί που προφανώς δεν είναι ειδικοί και ειδήμο-
νες.

Περά άμφια θυμούμαι είχε και χρησιμοποιούσε ο Παπα-Σταύρος, Ρωσικής
προελεύσεως, μεγάλης αξίας, με γράμματα του ρωσικού αλφάβητου, χρυ-
σά και επίχρυσά, που τα φορούσε πάντα το Πάσχα και τις επίσημες μεγά-
λες γιορτές και τελετές... (...).

Επίσης εικόνες μεγάλης αξίας και θαυμαστής βυζαντινής τέχνης ήταν
συγκεντρωμένες στο γυναικονίτη της εκκλησίας μας, όπως με είχε βεβαι-
ώσει ο σπουδαίος ιεροψάλης του χωριού μας και δάσκαλός μας στους
εκκλησιαστικούς ύμνους και τα τροπάρια, Τόλης Μπουλτζάτης. Μια φορά
μου είχε δείξει μια εικόνα φορητή της Παναγίας και θυμούμαι, ακόμη και
σήμερα τη μορφή της. Καντήλια επίσης υπήρχαν, που φαινομενικά μιν
δεν ήταν χρυσά, είχαν όμως πολλή και σπουδαία τέχνη και πρέπει να φυ-
λάσσονται και να διατηρούνται με αγάπη και προσοχή.

Επίσης, κάθε οικοδομική εργασία μέσα και έξω από την εκκλησία, πρέπει
να γίνεται προσεκτικά και με δέος, γιατί η τέχνη δεν ποδοπατείται και δεν
εγκαταλείπεται. Βαψίματα ομοίως εσωτερικά πρέπει να γίνονται λιγοστά
και πολύ προσεκτικά. Έχουμε ένα μνημείο που λέγεται Άγιος Μηνάς κι έ-
ως κόρη οφθαλμού. Βέβαια τον πρώτο λόγο και την πρώτη ευθύνη, έχει
πάντοτε η Εκκλησιαστική Επιτροπή.

Ο κήπος πίσω από την Εκκλησία

Ενας αξιόλογος και πολύ
όμορφος σχολικός κήπος
λειτουργούσε κάποτε
(εδώ και σαράντα χρόνια) πίσω
από την εκκλησία μας και δίπλα
στο Σχολείο.

Όσοι μαθήτευσαν στο Δικόρ-
φο, θα θυμούνται τον υπέροχο
και λαμπρό δάσκαλό μας, τον κ.
Σακελλαρίου, που τον φρόντιζε
και τον περιποιόταν με τους μα-
θητές του επί κάμποσα χρόνια.

Ο κήπος αυτός εγκαταλείφθη-
κε έκτοτε και δεν τον φροντίζει
πλέον κανείς. Μόνο ο Τάκης
Σιώμος φύτεψε με τα χέρια του

δύο έλατα, που σήμερα μεγά-
λωσαν και τα καμαρώνουμε ό-
λοι μας. Μήπως όμως απ' την ε-
πόμενη χρονιά ο Σύλλογός μας,
ή η Κοινότητά μας, θα ήταν κα-
λό και χρήσιμο να φροντίσουν
για την ανανέωσή του και την
περιποίησή του; Γιατί μόνο ά-
γρια αγκάθια, χιλιδρονιές και
ξερά ξύλα έμειναν μόνο σ' αυ-
τόν.

Η διόρθωση των τοίχων του
και το ξαναφύτεμα δύο - τριών
δέντρων θα τον ομορφύνει και
θα στόλιζε τον περίεξ της εκκλη-
σίας και του Σχολείου χώρο.

Το καμπαναριό του Αϊ-Γιάννη

Ενα σπουδαίο και καλλιμάρμαρο καμπαναριό υπήρχε μέχρι
πρότινος στον Αϊ-Γιάννη μας. Μια πέτρα άσπρη, πελεκητή
και μικρή σκεπή, με ασίδα καλλιτεχνική και την εύηχη και
πολύ συγκινητική καμπάνα στη μέση.

Όμως, ύστερα από ένα δυνατό σεισμό κατεδαφίστηκε και εξαφα-
νίστηκε προ ετών. Πρόχειρα βέβαια αντικαταστάθηκε, από ένα άλ-
λο, κάθε άλλο, παρά παραδοσιακό και όμοιο με το παλιό, που μας
εξυπηρετεί βέβαια πρόχειρα, κάμποσα τώρα χρόνια.

Το σωστό και χρήσιμο πάντως θα ήταν να ανεγερθεί εκ θεμελίων
ένα πανομοιότυπο προς εκείνο το ιστορικό και καλλιτεχνικό, προ
του σεισμού.

Θα προτείναμε λοιπόν, ένα στολίδι που χάθηκε απ' τον Αϊ-Γιάννη
μας να ανανεωθεί και να αναπαλαιωθεί και να λαμπρύνει και πάλι
το ελβετικό τοπίο της περιοχής, έτσι που να μπορούμε (λόγω του
ύψους του) να το αγναντεύουμε κι απ' το χωριό ακόμη.

Με συγκίνησε η καλοκαιρινή προθυμία των χωριανών μας, για
την αναστήλωση του Εικονίσματος των Βαρκών και με έπεισε, ότι
δεν θα ήταν άσχημο, να συγκεντρώσουμε χρήματα, για να ξανα-
φτιάξουμε αυτό το μικρό στολίδι, που στέκεται δίπλα στον προ-
στάτη του Δικόρφου.

Ελπίζω ο Σύλλογός μας, που σ' όλα προσφέρει και πρωτοστατεί,
να μεριμνήσει στην επόμενη Γενική μας Συνέλευση αυτό το θέμα
να συζητηθεί και να παρθεί η σωστή και αναγκαία απόφαση για
την αποκατάσταση του όμορφου αυτού καμπαναριού.

Παιδική χαρά

Με χαρά και ικανοποίηση
είδα το καλοκαίρι τρία μέ-
λη του Δ.Σ. του Συλλόγου
μας να εξετάζουν το χώρο δίπλα
απ' το Παρθεναγωγείο του Επάνω
Μαχαλά, αν είναι κατάλληλος για
τη δημιουργία Παιδικής Χαράς στο
Δικόρφο.

Αυτός ο χώρος τον Ιούλιο και Αυ-
γουστο είναι πολύ αναγκαίος και
χρήσιμος για το Δικόρφο, αφού
μαζεύονται τόσα μικρά παιδιά, που
θέλουν να παίζουν και να απασχο-
λούνται δημιουργικά.

Νομίζω, ότι η Κοινότητα σε συ-

νεργασία με το
Σύλλογό μας,
μπορούν να προ-
χωρήσουν στην
υλοποίηση αυ-
τού του σπου-
δαίου έργου,
γνωρίζοντας, ότι
θα προσφέρουν
μια σημαντική
και πρακτική υ-
πηρεσία στους
μικρούς μας επι-
σκέπτες οι οποίοι
ασφαλώς θα
τους είναι εσαεί ευγνώμονες.

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΗΣ ΣΤΗΛΗΣ ΤΩΝ "ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ"
ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1993

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

♦ Τα αποτελέσματα των εκλογών της 10ης Οκτώβρη για το χωριό μας, ήταν τα εξής:

Γραμμένοι:	161
Ψήφισαν:	125
Εγκυρα:	122
Λευκά - Λευκά:	3
Ελαβαν:	
ΠΑΣΟΚ:	41
ΝΔ:	64
ΠΟΛ.Α.:	9
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ:	6
Κ.Κ.Ε.:	2

Οι υποψήφιοι βουλευτές των κομμάτων, έλαβαν τους εξής ψήφους:

ΠΑΣΟΚ:	
ΑΡΙΣΤΕΡΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	9
ΒΑΡΤΣΙΩΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	6
ΓΚΛΙΝΑΒΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	5
ΚΩΤΟΥΛΑΣ ΘΩΝ	1
ΜΑΛΕΣΣΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	6
ΜΩΡΑΙΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	25
ΠΑΠΟΥΛΑΣ ΚΑΡΟΛΟΣ	21
ΣΑΚΑΡΗΣ ΚΩΝΝΟΣ	3
ΝΔ:	
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	17
ΔΑΦΝΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	3
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΗΣ	5
ΚΑΛΟΠΙΝΝΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	13
ΛΟΡΑΣ ΑΝΕΣΤΗΣ	11
ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΩΝΝΟΣ	2
ΦΟΥΣΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	30
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ Κ.	29
Κ.Κ.Ε.:	
ΒΑΜΒΕΤΣΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ	2
ΔΟΥΒΛΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΗΣ	2
ΣΥΝ:	
ΔΑΜΑΝΑΚΗ ΜΑΡΙΑ	3
ΡΗΓΑΣ ΚΩΝΝΟΣ	3
ΣΠΥΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1

ΠΟΛ.Α.:
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΕΤΡΟΣ 4
ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ 2
ΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ 2
ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ ΚΩΝΝΟΣ 3

♦ Καθυστερήσει παρατηρείται στην αποπεράτωση του έργου μεταφοράς νερού από την πηγή "Ντόμπρου".

Η καθυστέρηση, απ' ότι μάθαμε, οφείλεται σε κάποιο ηλεκτρολογικό λάθος, που οδήγησε τη ΔΕΗ να μη δώσει ρεύμα. Το λάθος διορθώθηκε, αλλά το θέμα είναι πλέον πότε θ' ανέβει πάλι η ΔΕΗ για να δώσει το ρεύμα.

Εξ' άλλου, το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου ύδρευσης έχει αποκατασταθεί. Τέλος, τελείωσε το έργο της αναπαλαίωσης των δύο βρυσών του χωριού, της πάνω βρύσης και της βρύσης Σιορβάκου. Εκείνο που παρατηρήσαμε όμως εμείς και το θέτουμε ως προβληματισμό στο κοινοτικό συμβούλιο, είναι η κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι βρύσες.

Λάσπες πολλές και σκουπίδια διακοσμούν αυτά τα έργα. Μήπως θάπρεπε να γίνει κάτι για να διορθωθεί αυτή η κατάσταση;

♦ Μπορεί να πέρασε το καλοκαίρι και να έφυγε ο κόσμος από το χωριό, όμως το φθινόπωρο είναι ίσως η καλύτερη εποχή για την περιοχή και έχει να προσφέρει ευκαιρίες για μια επίσκεψη στο χωριό. Είναι λοιπόν, δύο γεγονότα μέσα στο Νοέμβρη, έδωσαν την ευκαι-

ρία σε αρκετό κόσμο να πάνε στο χωριό και ν' απολαύσουν και τη θαύμασια φύση αυτής της εποχής, με το πράσινο χρώμα των ελάτων και το κόκκινο και το κίτρινο της οξυάς.

Στις 10 του μήνα περίπου 60 άτομα παραβρέθηκαν στην αγρυπνία που έγινε προς τιμήν του Αγίου Μηνά, στον οποίο, ως γνωστό είναι αφιερωμένη η εκκλησία του χωριού.

Μετά από λίγες μέρες, μέσα σε καταρακτώδη βροχή, έρρευσε και το πρώτο τοίπουρο. Στα καζάνια του Πουρλή, πήραν οι ενδιαφερόμενοι τη σειρά τους κι επί μέρες έτρεχε το καινούριο τοίπουρο, μέσα σε εκλεκτούς μεζέδες.

Δεν έλειψαν και οι μερακλήδες, που ανέβηκαν από την Αθήνα στο χωριό για να γευτούν το νέο τοίπουρο και να ζήσουν όλη αυτή τη χαρούμενη και σπάνια ατμόσφαιρα.

♦ Μιλήσαμε πιο πάνω για το δικτυο ύδρευσης που αλλάζει σχεδόν εξ ολοκλήρου. Πρέπει όμως να σημειώσουμε και να θέσουμε την κοινότητα μπροστά στις ευθύνες της, ότι αυτή η εργασία προκάλεσε και καταστροφές στα δύο τρία γκαλντερίμια που έχουν σωθεί. Ελπίζουμε ν' αποκατασταθούν όχι με μπαλώματα και προχειρότητες (π.χ. πλακόστρωση) αλλά όπως ακριβώς ήταν και πριν.

♦ Το καλοκαίρι, ένα γεγονός μας έκανε εντύπωση στο χωριό που ήταν παράλειψη μας που δεν το αναφέραμε στο προηγούμενο φύλλο της εφημερίδας μας. Πηγαίνοντας στο χωριό, είδαμε τις κοινοτι-

κές τουαλέτες καθαρές και περιποιημένες. Χαρήκαμε και είπαμε "δόξα τω Θεώ" που ευαισθητοποιήθηκε ο σύλλογος και η κοινότητα για ένα τέτοιο σοβαρό σημαντικό γεγονός.

Αλλά φευ! Πέσαμε έξω. Ούτε ο σύλλογος, ούτε η κοινότητα ήταν οι δράστες. Δράστης ήταν ο μπάρμπα-Τόλης ο Λέκκος, που πήρε την πρωτοβουλία να καθαρίσει μόνοι του τις τουαλέτες. Μπάρμπο στον μπάρμπα-Τόλη, αλλά φαντάζεστε όλοι τι έγινε μετά από κάμποσες μέρες.

Η κατάσταση επανήλθε στην αρχική της κατάσταση και φανταζόμαστε ακόμα έτσι μένει. Ίσως περιμένει κάποιον άλλον μπάρμπα-Τόλη.

♦ Σε άλλη στήλη διαβάσατε για τις απόψεις του χωριανού μας Ματθαίου Λέκκου για τα ιερά σκεύη της εκκλησίας μας.

Εμείς έχουμε να πούμε ότι κατά καιρούς ο υπεύθυνος συντάκτης της εφημερίδας μας έχει κάνει πρόταση προς την εκκλησιαστική επιτροπή και μέσα από τις γραμμές της εφημερίδας και προσωπικά, για να γίνει καταγραφή και φωτογράφιση όλων των κειμηλίων της εκκλησίας - εικόνες, βιβλία, άμφια, σκεύη - αλλά μέχρι στιγμής δεν έχει υπάρξει ανταπόκριση.

Ελπίζουμε κάποτε να δραστηριοποιηθεί και η εκκλησιαστική επιτροπή, γιατί κατά καιρούς έχουν χαθεί αρκετά πολύτιμα κειμήλια από την εκκλησία μας.

Δ.Π.

τους δικτύων). Ο κλεφτοπόλεμος, θέλει κλεφτοπόλεμο η απάτη θέλει πληρη ετοιμότητα και κινητικότητα εκ μέρους μας και οι άγνωστοι δρόμοι και ταχιαία, θέλουν ενέδρες για να φέρουν αποτέλεσμα αυτή τη δύσκολη ώρα.

Δεν είμαι ειδικός για υποδείξεις και κινδυνεύω να χαρακτηριστώ ως ελθ-

μουν από ορισμένους συμπολίτες, που με διαβάζουν (και με το δικό τους). Κρούω όμως, ως απλός και ενεργός πολίτης το μυριοστό κώδωνα των συμβαινόντων και περιμένω να δω συγκεκριμένες πράξεις και συγκεκριμένα έργα, που θα με πείσουν, ότι υπάρχει και λειτουργεί αυτό το κράτος, που λέγεται Ελληνικό, που έχει συγκεκριμένα παραβίαστα σύνορα στο βορρά που να που δεν μπορεί ο καθένας να τα βάλει και να τα παραβιάζει απευχαρίστη.

Ελπίζω η νέα μας πολιτική και κρατική εξουσία (έχοντας τις εμπειρίες των τελευταίων ετών σ' αυτό το θέμα, ως υπηκόους, χωρίς να μπορούμε να σκεφτούμε και να δράσει, να οργανώσει και να αποδώσει έργο συγκεκριμένο και θετικό, χειροπιαστό και πολύ αποτελεσματικό.

Το εύχομαι και το αναμένω εναντίον.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

ΛΕΑΝΔΡΟΣ ΒΡΑΝΟΥΣΗΣ

Στις 21 Απριλίου 1993 πέθανε στην Αθήνα ο γνωστός ανά την Ελλάδα Ζαγορίσιος φιλόλογος και κυρίως ερευνητής της μεσαιωνικής μας και νεότερης Ιστορίας Λεάνδρος Βρανούσης.

Δεν ήταν μια τυχαία προσωπικότητα και γι αυτό ο θάνατός του ξάφνιασε και συγκλόνισε όλους τους Ηπειρώτες και ιδίως τους Ζαγορίσιους.

Γεννήθηκε στα Γιάννινα το 1921. Εμαθε τα πρώτα του γράμματα στο Δημοτικό και στο Ημιγυμνάσιο, που λειτουργούσε προπολεμικά στο Γρεβενίτι και ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές του σπουδές στη Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων.

Στη συνέχεια (αριστούχος ων και διακεκριμένος μαθητής) εγγράφηκε στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών και περπατώντας τις σπουδές του το 1947.

Ο Λ. Βρανούσης δεν προοριζόταν να σταδιοδρομήσει ως ένας απλός, δάσκαλος της Μέσης Εκπ/σης και γι' αυτό, μετά τη λήψη του πτυχίου του και συγκεκριμένα το 1956, διορίζεται στο Μεσαιωνικό Αρχείο της Ακαδημίας Αθηνών, του οποίου έγινε και διευθυντής αργότερα από το 1962.

Τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα έχουν εντοπιστεί τώρα και εξειδικεύεται στη μεσαιωνική μας ιστορία, όπως με είχε βεβαιώσει ο άριστος συνεργάτης του και φίλος του Β. Σφυρόερας, που ήταν και δάσκαλός μου στο Ιερόδιδασκαλείο Βελλάς.

Ο Ζαγορίσιος πρίγκιπας του πνεύματος και της επιστήμης

Μπορούσε ο Λ. Βρανούσης να καταλάβει πολλές πανεπιστημιακές έδρες, αλλά ο ζήλος και ο έρωτάς του προς τη γνώση και την έρευνα, προς την ιστορία και την επιστήμη, δεν του επέτρεψαν και τον κράτησαν δούλο και υπέροχο υπηρέτη τους, μέχρι την ηλικία των 72 ετών, που πέθανε.

Συγχρόνως, ο Λ. Βρανούσης άρχισε να παράγει επιστημονικό και συγγραφικό έργο, αμέσως μετά την αποφοίτηση του απ' το Πανεπιστήμιο, με την έκδοση διαφόρων βιβλίων του.

Βέβαια το κύριο βάρος των ενδιαφερόντων του στρεφόταν στην ιστορία αλλά και η έκδοση άλλων φιλολογικών βιβλίων φαίνεται πως τον ευχαριστούσε και τον ικανοποιούσε πολύ.

Ένα από τα σπουδαιότερα βιβλία του είναι ο "Αθανάσιος Ψαλίδας, ο διδάσκαλος του Γένους", όπου φέρνει στο φως σπουδαίες πληροφορίες για το μεγάλο Ηπειρώτη δάσκαλο.

Αλλά και μ' ένα άλλο εθνικό δάσκαλο ασχολήθηκε ο Λ. Βρανούσης, τον Ρήγα Φερραίο. Έγραψε το βιβλίο "Συμβολή στην έρευνα για τα τραγούδια του Ρήγα και των μμητών του" και με το βιβλίο αυτό θα λέγαμε, ότι έκαμε γνωστή την παρουσία του και την αξία του ανά το πανελλήνιο.

Δεν ξέχασε όμως και το Ζαγόρι μας, ο Ζαγορίσιος αυτός πρίγκιπας του πνεύματος και της επιστήμης κι έγραψε το βιβλίο "Μια έμμετρη ιστορία του Ζαγορίου", συμπληρώνοντας το δάσκαλο Γ. Σωτήρη και φέρνοντας στο φως της δημοσιότητας σημαντικές πληροφορίες.

Επίσης, ως ερευνητής στην

Ακαδημία Αθηνών έγραψε δύο βιβλία σημαντικά και σπουδαία, που έχουν σχέση άμεση με την Ηπειρο και τα Γιάννινα.

Το ένα έχει τίτλο "Χρονικά της μεσαιωνικής και τουρκοκρατούμενης Ηπείρου" και το άλλο επιγράφεται: "Ιστορικά και τοπογραφικά του μεσαιωκάστρου των Ιωαννίνων".

Έγραψε όμως και βιβλία, προορισμένα να υπηρετήσουν και βοηθήσουν την Εκπαίδευση.

"Νεοελληνικά αναγνώσματα"

λέγεται το ένα, που το έγραψε σε συνεργασία με τον Βασίλη Σφυρόερα. "Τα αρχαία ελληνικά των πρώτων τάξεων του Γυμνασίου", "Λεξικό ανωμάτων ρημάτων" και το "Συντακτικό εις απλά μαθήματα". Είναι ο κύκλος των εκπαιδευτικών του βιβλίων, θα λέγαμε.

Όλα αυτά είναι μια πνευματική παραγωγή του Βρανούση, ουχί ευκαταφρόνητη και πολύ σπουδαία.

Όμως ο Λεάνδρος έζησε ως νέος και τα δεινά της Κατοχής.

Της διπλής και σκληρής, της απάνθρωπης και βαναυσής Γερμανοιταλικής Κατοχής και δουλείας.

Έτσι, δεν ήταν δυνατό να μείνει απ' έξω και να μη συμμετάσχει στην ανατροπή της και την κατάργησή της. Και πώς θα αντιδρούσε ως πνευματικός άνθρωπος;

Με την πένα του βεβαίως... Στον καιρό λοιπόν της Κατοχής (1943), δημοσιεύει στο περιοδικό "Ηπειρώτικα Γράμματα" τον παρακάτω μύθο του Αισώπου, μεταφρασμένο και στιχοποιημένο απ' τον ίδιο.

Ο μύθος πέρασε και ξεπέρασε τη Γερμανική αυστηρή λογοκρι-

σία (που έλεγχε κάθε ελληνικό κείμενο) χάριν της απλότητάς του και της φαινομενικής και άδολης αθωότητάς του.

Το μήνυμα όμως ήταν αυστηρό κι ελεγκτικό... γι αυτόν, που καταλάβαινε...

Ήταν ο καιρός δυστυχώς, που λίγοι Έλληνες συνεργάστηκαν με τον κατακτητή για ίδια οφέλη και αυτό ενοχλούσε τον Βρανούση και κάθε γνήσιο και νέο προπαντός Έλληνα.

Έτσι έγραψε το ποίημα "Η βαλανιδιά".

Οι σφήνες έμπαιναν στο σώμα της βαλανιδιάς (Ελλάδας...) και της τρυπούσαν το κορμί σκληρά. Κι εκείνη έκλαιγε διπλά και ορυσόταν δυνάτα.

Αξίζει να δούμε (και να τελειώσουμε με τον επιμνημόσυνο αυτόν ύμνο) το νεανικό αυτό ποίημα του Βρανούση, που λέει πολλά, απλά και... θαρετά:

Η βαλανιδιά
Σκίζαν ξυλάδες τη γριά βαλανιδιά,
με σφήνες απ' τον ίδιο τον κορμό της

κι είπεν η δόλια τον πικρό καμμό της:

"Δεν μου πικραίνει τόσο την καρδιά

τ' άγριο τσεκούρι, που με ξάπλωσε κορμένη..."

μα τα δικά σου τ' αγκυλιά,
είπε η γριά βαλανιδιά,
οι σφήνες, τα ίδια μου παιδιά
έχουν τη δόλια μου καρδιά φάρμακωμένη!!"

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

ΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ... ΑΝΤΙΡΡΗΣΕΙΣ

Οι μας (ο καθένας σχεδόν με τον τρόπο του...) ζούμε καθημερινά τη λαίλαπα των λαθρομεταναστών Αλβανών και μπορώ, νομίζω, άνετα να χαρακτηρίσω τους απαιτητούς της Ελλάδας Έλληνες... Αλβανόπληκτους. Ο ένας, γιατί μπήκαν στο σπίτι του, στο κέντρο των Ιωαννίνων, δίπλα στην πρώην Παιδαγωγική Ακαδημία και ευτυχώς άδρασαν μόνο το ψυγείο του και έφυγαν τροχάδην.

Η άλλη, γιατί της χτυπούσαν την πόρτα και απαιτούσαν να μπουν μέσα, στις δύο τα μεσάνυχτα, στην οδό Μακρυγιάννη της πόλης μας, της Αστυνομίας αργά εδωπομένης και κινητοποιηθείσας.

Ο τρίτος γιατί επισκέπτεται το χωριό του και συναντά κίματα και παρέες λαθρομεταναστών και πανοβλαλλόμενος επιστρέφει στην πόλη μας, διηγούμενος την καπνία της υπαίθρου χώρας μας (Δίκωρο και Ελάτη, Μοναστή και Καλούτ - Ζαγορίου).

Ο επόμενος, γιατί πηγαίνει προς Ντούραχιν στις 29 Οκτωβρίου και συναντά εκεί σκοτωμένο Αλβανό από α-

Αλβανόπληκτοι...

τύχημα και δύο δυστυχείς φίλους του, που τον συνοδεύουν... Και οι Αθηναίοι (για να πάμε στους πολλούς...) μιμνήσκονται Έλληνες...) βλέπουμε να αγανκτούν, περνώντας από την Ομόνοια, που κατέστη τόπος δυσώδης και ρακενδύτος και σύμβολο του τουρισμού μας απρεπής και απεχθής...

Είμαστε Αλβανόπληκτοι, φίλοι μου, και πρέπει, νομίζω, αυτό να το συνειδητοποιήσουμε όλοι μας, κυβερνώντες και κυβερνόμενοι πολίτες και πολιτικοί, συμπολίτευση και αντιπολίτευση...

Κάθε μέρα, οι Γιαννιώτες ιδίως, βλέπουμε τα αστυνομικά λεωφορεία να έρχονται εξ Αθηνών, πλήρη Αλβανών και να πηγαίνουν προς Κασοβιά, με τη βεβαιότητα, ότι αύριο θα επιστρέψουν τα ίδια πρόσωπα και πάλι στον τόπο μας (και αυτό το φανερώνει το ειρωνικό χαμόγελο των διερχομένων γεγόνων μας, που μας λέει απλά και πρακτικά: "Σήμερα με δώχνας... και αύριο γυρίζω..."). Και η χώρα μας ταλαιπωρείται και μερικές φορές υποβαθμίζεται δεινώς, συνεχώς και ακαταπαύτως...

Ως απλώς πολίτης αυτής της χώρας

βλέπω την κρατική μας Εξουσία ανίσχυρη και ανήμπορη ως τώρα να επιλύσει αυτό το μέγα πλέον εθνικό μας πρόβλημα και να επουλώσει αυτή την αιμορραγούσα διαρκώς πληγή.

Και είναι καιρός, νομίζω και το κράτος να δηλώσει τη διαρκή και αυστηρή παρουσία του και οι κυβερνώντες (πρώην και νυν) να αποδείξουν θέληση και απορροστικότητα, τόλμη και γενναιότητα, σ' αυτό το δύσκολο όντως πρόβλημα των ημερών μας.

Μου γεννιούνται ορισμένες απορίες αυτή τη στιγμή ως προς την αποτελεσματικότητα των μέχρι τούδε μέτρων και αποφάσεων.

Μπορεί π.χ. ένα απόσπασμα, που έχει μόνιμη έδρα ένα σημείο του παραμεθόριου χώρου, να ελέγχει τους εισερχόμενους λαθρομετανάστες, χωρίς να μετακινείται και να αλλάζει θέσεις και αποστάσεις, χωρίς να βρίσκεται σε διαρκές κινήτη; Οι Αλβανοί, πληροφορούμενοι τη συγκεκριμένη τους ύπαρξη στο ορισμένο μέρος αλλάζουν οδούς και χαράσσουν νέους δρόμους (ύστερα από υποδείξεις των δικών

ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

- 10.000 δρχ. Αφοι Τσούγια
- 5.000 δρχ. Παπαϊωάννου Χρυσούλα
- 3.000 δρχ. Πουρλής Φρίξος
- 2.000 δρχ. Γεράς Λαζός Ιωάννης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Όσοι από τους χωριανούς και φίλους θέλουν ν' αποκτήσουν όλα τα τεύχη της εφημερίδας μας, περίοδο 1984-1993, σε βιβλιοδετημένο τόμο στην τιμή των 6.000 δραχμών, ως τηλεφωνήσουν στο τηλέφωνο της εφημερίδας μας 01-5738093, ή ως μας γράψουν στη διεύθυνση της εφημερίδας, ως τις 15 Δεκέμβρη.

Διευκρινίζουμε ότι τα τεύχη αυτά θα είναι φωτοτυπίες.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

♦ Αρραβώνισαν στα Γιάννινα η Έφη Αντωνιάδη τον εκλεκτό της, Νίκο Τσιέπα Κολοστέφανο!

♦ Κανούριοι φοιτητές από το χωριό μας: Ο Νίκος Νικολάου, εγγονός του Σπύρου Βλάχου, πέρασε στο Φυσικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και η Ελευθερία Λέκκου στη Φιλοσοφική Σχολή Ιωαννίνων. Καλό πτυχίο!

♦ Παρατήθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο Ιωαννίνων, ο χωριανός μας, δημοτικός Σύμβουλος Βαγγέλης Λέκκος, για λόγους "προσωπικής αξιοπρέπειας" όπως τονίζει σε επιστολή του.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ Π.Σ.Ζ.

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ζαγορίσιων διοργάνωσε δύο εκδηλώσεις το Νοέμβρη. Στις 22 του μήνα έγινε "συνάντηση γνώριμης" για τους νέους. Τη δεξίωση αυτή ακολούθησε προβολή σλάιτς, με θέμα "Το Ζαγόρι χτες και σήμερα".

Στις 27 του μήνα διοργάνωσε "Βραδιά Ζαγορίσιου τοίπου" όπου προσφέρθηκε άφθονο τοίπουρο από τα χωριά μας, με πλούσιους μεζέδες και φυσικά με Ζαγορίσια τραγούδια από τον Γρηγόρη Καψάλη και την κομπανία του.

ΑΠΟ ΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

Δεισιδαιμονίες - προλήψεις μαντέματα

Συνέχεια από το προηγούμενο

μαλλιά: Όταν κουρεύεται κάποιος, δεν πετάνε τα μαλλιά, για να μην τα πατήσουν, γιατί θα τους πιάσει πονοκέφαλος.

μαρτίσια: Την πρώτη του Μάρτη, τα παιδιά βάζουν τα "μαρτίσια". Είναι δε αυτά, μια κόκκινη και μια άσπρη κλωστή, που τις πλέκουν μεταξύ τους και τις φορούν στον καρπό του χεριού ή το λαιμό. Κι αυτό για να μην τους κάψει ο ήλιος της άνοιξης.

μάννα: Με τη λέξη μάννα, οι χωριανοί εννοούσαν τον ορίζοντα. Κι όταν συνέφιαζε προς το Βίκο έλεγαν: "Θα βρέξ' απ' τη μάννα".

μελίσι: Ήταν αμαρτία να πει κάποιος ότι το μελίσι "ψόφησε". Επρεπε να πει "πέθανε".

μεταλαβιά: Τη μέρα που θα μεταλάβει κάποιος, δεν πρέπει να φτύσει κάτω, ούτε να τρέξει αίμα. Αλλιώς πάει χαμένη η μεταλαβιά.

μυρμήγκια: Όταν κυκλοφορούν πολλά μυρμήγκια στο σπίτι, τότε λέμε ότι είναι πλούτος.

μοίρες: Πιστεύουν ότι στις τρεις μέρες που θα γεννηθεί το μωρό, θάρθουν τη νύχτα οι μοίρες για να του καθορίσουν τη ζωή του. Γι' αυτό αφήνουν ένα δοχείο μέλι κοντά στο μωρό, για να γλυκάνουν τις μοίρες και να πουν καλά λόγια.

μπόλια: Κατά τη μέρα της γιορτής του Αγίου Αντρέα, βράζουν τα μπόλια, που είναι καλομπόκι και άλλα όσπρια. Τα πηγαίνουν στην εκκλησία για ευλογία. Πιστεύουν πως έτσι "αντρεώνεται" η γης.

μπούφος: Δεν έκανε να ακούσει τον μπούφο αγκαστρωμένη γυναίκα.

μολόχα: Την χρησιμοποιούσαν για θεραπευτικούς σκοπούς. Την έβραζαν και την έπιναν για την καταπολέμηση του βήχα.

μύγα: Όταν οι μύγες του καλοκαιριού τοιμπάνε, τότε θα βρέξει.

νερό: Δεν κάνει να πίνουν ταυτόχρονα δυο μαζί νερό στο ίδιο το τραπέζι. Είναι θάνατος.

νερό: Δεν κάνει να πει κάποιος το νερό που αφήσαμε στο ποτήρι μας, γιατί θα μάθει τα μυστικά μας.

νουνός: Απογορεύεται να παντρευτούν δυο νέοι που έχουν τον ίδιο νουνό.

νύχια: Δεν έκοβαν τα νύχια του μωρού μέχρι να χρονίσει, γιατί αυτό θα είχε ροπή στο κλέψιμο.

νύχια: Δεν κάνει τα παιδιά να τρώνε τα νύχια τους, γιατί μένουν ορφανά.

νύχια: Δεν κάνει να κόψει τα νύχια του κανείς μέρα Τετάρτη ή Παρασκευή. "Τετάρτη και Παρασκευή τα νύχια να μην κόψεις και Κυριακή να μη λουστείς, αν θέλεις να προκόψεις", έλεγαν χαρακτηριστικά.

νυχτερίδα: Όποιος έχει κόκαλο απάνω του νυχτερίδας, τότε έχει "ίσκιο", και τραβάει τις γυναίκες.

Ευδή: Δεν θα πάνε καλά οι υποθέσεις της οικογένειας, αν δανείσουν Ευδή μετά το ηλιοβασίλεμα.

Εύλα: Όταν τα Εύλα στο τζάκι πετάνε σπίθες, τότε κάποιος μας κακολογεί.

όνειρο: Αν έβλεπε κάποιος όνειρο τα Εημερώματα της Κυριακής, αυτό θα έδειχνε ως το μεσημέρι. "Της Κυριακής το όνειρο ως το γιόμα δέλνει".

ουράνιο τόξο: Πιστεύουν πως αν κάποιος περάσει από μέσα από το ουράνιο τόξο, τότε θα αλλάξει φίλο.

ορφανό: Το μικρό κομμάτι με τις τρεις γωνίες της πίτας το λέμε "ορφανό" και δεν επιτρέπεται τα παιδιά να το φάνε, γιατί θα έμεναν ορφανά.

παλιοτσάρουχα: Εριχναν παλιοτσάρουχα στο τζάκι κατά τις μέρες των δωδεκαημέρων, γιατί πίστευαν ότι η μυρωδιά τους διώχνει τα κατσόινα.

παπός: Αν την ώρα που πήγαιναν σε άλλο χωριό συναντούσαν παπά, τότε έδεναν ένα κόμπο στο μαντήλι, "έδεναν" τον παπά.

παιδί: Δεν θα ψηλώσει το παιδί το οποίο θα δραπελλήσει κάποιος.

παιδί: Δεν επιτρέπεται στα παιδιά να κρατούν τα μάγουλά τους με τις παλάμες τους, γιατί θα έμεναν ορφανά.

πάχνη: Όταν το πρωί υπάρχει στο έδαφος πάχνη, τότε θα χαλάσει ο καιρός.

πεθαμένος: Αν κάποιος βλέπει στον ύπνο του συνέχεια κάποιο πεθαμένο, τότε πρέπει να του ανάψει ένα κερί.

πέταλο: Για προκοπή των ζώων, έβαζαν στον στάβλο ένα παλιό πέταλο.

πέτρα: Αν κάποιος φεύγει από ένα μέρος που έχει κακές εμπειρίες, τότε ρίχνει πέτρα πίσω του, για να μην ξανάρθει.

πετρίτσα: Αν πέφτει από τη σκεπή στο ταβάνι και ακούγεται, τότε θα μάθουν κάποιο χαμπέρι.

πόδι: Στο καινούργιο σπίτι έμπαιναν με το δεξί για προκοπή και επιτυχία.

πόνος: Όταν μας πονάει το χέρι ή το πόδι, τότε λέμε ότι θα βρέξει.

ποντίκι: Όταν τα ποντίκια μας κόψουν κάποιο ρούχο, είναι γλωσσόφρα.

πυροστιά: Δεν κάνει η πυροστιά να είναι στη φωτιά άδεια, γιατί αργεί να επιστρέψει ο ξενιτεμένος του σπιτιού.

πυροστιά: Αν έρχινε χαλάζι, έβαζαν πυροστιά ανάποδα, έξω από την αυλή, για να σταματήσει.

ράφιμο: Δεν κάνει να ράψεις κουμπί σε ρούχο όταν είναι απάνω στο παιδί, γιατί ξεχνάει τα γράμματα.

ρίγανη: Δεν μαζεύουν ρίγανη τον Αύγουστο, γιατί πιστεύεται ότι κατοικούν οι διαβόλοι.

ρούχα: Για να μην "μπασσει" το παιδί από κάποιον επισκέπτη, αυτός αφήνει μια κλωστή από τα ρούχα του για να την κόψουν.

ρούχα: Τα ρούχα του μωρού δεν τα αφήνουν απλωμένα μετά από το ηλιοβασίλεμα, για να μην συγκαίει το μωρό.

σαλαμάντρες: Αν εμφανιστούν στο δρόμο, τότε θα βρέξει.

σάλιαρο: Δεν κάνει να τρώνε σάλιαρο μετά το λάλημα του κούκου, γιατί είναι τσακισμένος από αυτόν και κλώνεται το άντερο.

σακκάκι: Αν σκαλώσει το σακκάκι σε πόρτα την ώρα που φεύγουμε από κάποιο σπίτι, σημαίνει ότι χρωστάμε στην οικογένεια αυτή.

σαπούνι: Δεν κάνει να δώσεις σε κάποιον άλλο το σαπούνι με το χέρι, γιατί θα μαλάσει μαζί του.

σκαντζόχοιρος: Πιστεύεται ότι το μαγειρεμένο κρέας του σκαντζόχοιρου διώχνει τους ρευματισμούς.

σκόρδο: Μια σκελίδα σκόρδο είναι το καλύτερο όπλο για το μάστιγμα.

σκούπισμα: Δεν κάνει να σκούπισεις τη νύχτα. Αν είναι ανάγκη να το κάνεις, τότε πρέπει να αρχίσεις το σκούπισμα με αντίθετη φορά, ανάποδα.

σκούπισμα: Δεν κάνει να σκούπιστεί κάποιος σε σπίτι που δεν έχει κοιμηθεί ποτέ.

σκούπρι: Δεν κάνει τα δωδεκαήμερα να πάει το σκούπρι στα χωράφια να τα πετάξει.

σκύλος: Όταν ουρλιάζει κάποιος θα πεθάνει.

στάχτη: Δεν επιτρέπεται κατά τα δωδεκαήμερα να πετάξουν τη στάχτη έξω.

σύννεφα: Αν ο ήλιος βασίλευε σε μαύρα σύννεφα, τότε θα βρέξει.

σφύριγμα: Δεν κάνει να σφυρίζεις νύχτα, γιατί ισιώνεσαι.

ταξίδι: Όταν ξεκινάς για ταξίδι πρέπει να είναι γούρικο άτομο το πρώτο που θα βρεις.

ταξίδι: Όταν τα παιδιά μπουσουλάνε, τότε κάποιος έρχεται από ταξίδι.

τηγάνι: Αν τα παιδιά ξύνουν το τηγάνι για να φάνε το τελευταίο μέρος του φαγητού, τότε λένε ότι θα βρέξει στο γάμο τους.

τρίμμα: Αν κάποιος νέος κάνει πολλά τρίμματα όταν τρώει το φαγητό του, τότε λέμε ότι θα κάνει πολλά παιδιά.

Τρίτη: Δεν έφευγαν για ταξίδι ή δεν έκαναν καμιά αρχή δουλειάς αυτή τη μέρα.

τριφύλλι: Αν εύρισκαν τριφύλλι με πέντε φύλλα, τότε θα αποκτήσουν αγόρι.

φεγγάρι: Όταν η καινούρια σελήνη είναι όρθια, τότε ο καιρός θα είναι καλός. Όταν είναι διπλά, θα χαλάσει.

φίδι: Αν πατήσει κάποιος με γυμνό πόδι κόκαλο φιδιού, τότε η πληγή του δεν γιατρεύεται.

φίδι: Πιστεύουν ότι υπάρχουν φίδια με κέρατα. Πώς βγήκε αυτή η δοξασία, είναι άγνωστο.

φίδι: Αν το φίδι μάς κόψει το δρόμο μετά το ηλιοβασίλεμα, είναι κακό σημάδι και πρέπει να το σκοτώσεις οπωσδήποτε.

φίδι: Αν υπάρχει μέσα στο σπίτι μεγάλο φίδι, δεν κάνει να το σκοτώσουν, γιατί είναι το "στοιχειό του σπιτιού".

φόρεμα: Αν πιάσει το φόρεμα φωτιά χωρίς να το καταλάβει αυτή που το φοράει, τότε θα αρρωστήσει βαριά.

φόρεμα: Αν βρεθεί ψαλίδισμα σε κάποιο φόρεμα από άγνωστον, είναι κακό.

φουσκάλες: Αν σχηματίζονται μεγάλες φουσκάλες σε λακούβες όταν βρέχει, τότε η βροχή θα εξακολουθήσει σε μεγαλύτερη ένταση.

φωτιά: Η φωτιά στο τζάκι πρέπει κατά τη διάρκεια της νύχτας των Χριστουγέννων να καίει συνέχεια, γιατί ξεγεννάει η Παναγία.

χαροπούλι: Αν το χαροπούλι λαλάει νύχτα σε κάποιο σπίτι κοντά, τότε λέμε ότι κάποιος θα πεθάνει σ' αυτό το σπίτι.

χέρι: Όταν μας τρώει το δεξί χέρι, σημαίνει ότι θα πάρουμε λεφτά. Όταν μας τρώει το αριστερό, θα δώσουμε λεφτά.

χελιδόνι: Δεν κάνει να δεις τα πρώτα χελιδόνια της άνοιξης νηστικός το πρωί, γιατί σε "τσακίζουν" και δεν θα έχεις βούτυρο.

χινόπωρο: Όταν τα φύλλα αρχίσουν να πτύνονται, τότε τα όνειρα δεν πιάνουν.

χιόνι: Αν το χιόνι κολλάει στα κλωνάρια και δεν πέφτει κάτω, τότε θα έχουμε πολύ χιόνι.

χιόνι: Αν κρυώνει η ράχη μας χωρίς λόγο, τότε θα χιονίσει.

χιόνι: Όταν το καινούριο χιόνι, καθώς το πατάμε τρίζει, τότε θα ρίξει κι άλλο.

ψαλίδι: Δεν κάνει το ψαλίδι να μείνει με ανοιχτά τα σκελή, γιατί θα μείνουν και τα στόματα των εχθρών ανοιχτά.

ψείρα: Αν δεις πολλές ψείρες στον ύπνο σου, τότε θα πάρεις λεφτά.

ψωμί: Δεν κάνει το ψωμί να πέσει κάτω και να πατήσει. Αν γίνει κάτι τέτοιο, πρέπει να σκύψεις να το σπρώξεις, να το φιλήσεις τρεις φορές και να το βάλεις στον τοίχο να το φάνε τα πουλιά.

Αλλιώς, ο Θεός θα σου πάρει το ψωμί από το στήθος.

ψωμί: Δεν κάνει να αφήσουμε την μπουκιά με αφάγητο, γιατί θα σ' αφάξει ο ή η σύζυγός σου (θα χηρέψεις).